

**Vzdělávací program
akreditovaného kvalifikačního kurzu**

PRAKTICKÁ SESTRA

SRPEN 2022

Věstník MZ . 9/2022

Obsah

1 Cíl akreditovaného kvalifikačního kurzu	3
2 Vstupní podmínky a průběh akreditovaného kvalifikačního kurzu	3
2.1 Vstupní podmínky	3
2.2 Průběh kvalifikačního vzdělávání.....	3
3 Učební plán.....	4
3.1 Učební osnovy odborných modulů-povinných	5
3.1.1 Učební osnova odborného modulu 1	5
3.1.2 Učební osnova odborného modulu 2	6
3.1.3 Učební osnova odborného modulu 3	7
3.1.4 Učební osnova odborného modulu 4	9
3.1.5 Učební osnova odborného modulu 5	10
3.1.6 Učební osnova odborného modulu 6	12
3.1.7 Učební osnova odborného modulu 7	13
3.1.8 Učební osnova odborného modulu 8	14
3.1.9 Učební osnova odborného modulu 9	17
3.1.10 Učební osnova odborného modulu 10	18
3.1.11 Učební osnova odborného modulu 11	19
3.1.12 Učební osnova odborného modulu 12	20
3.1.13 Učební osnova odborného modulu 13	26
3.1.14 Učební osnova odborného modulu 14	30
3.1.15 Učební osnova odborného modulu 15	34
4 Hodnocení účastníka v průběhu kvalifikačního vzdělávání.....	39
5 Profil absolventa	39
5.1 Charakteristika profesních kompetencí, pro které absolvent kvalifikačního vzdělávání získal způsobilost.....	39
6 Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť	41
6.1 Akreditovaná zařízení a pracoviště	42
7 Seznam povinné literatury a doporučených zdrojů	44

1 Cíl akreditovaného kvalifikačního kurzu

Cílem akreditovaného kvalifikačního kurzu **PRAKTICKÁ SESTRA** je připravit účastníky kurzu k získání odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání praktická sestra osvojením si potřebných teoretických znalostí, praktických dovedností, návyků týmové spolupráce i schopnosti samostatného rozhodování pro činnosti stanovené právními předpisy.

2 Vstupní podmínky a průběh akreditovaného kvalifikačního kurzu

2.1 Vstupní podmínky

Podmínkou pro zařazení do kvalifikačního kurzu Praktická sestra je úspěšně ukončené střední vzdělání s maturitní zkouškou a získání odborné způsobilosti k výkonu povolání ošetřovatele.

2.2 Průběh kvalifikačního vzdělávání

Vzdělávací program uskutečňuje akreditované zařízení. Akreditovaným zařízením je poskytovatel zdravotních služeb, jiná právnická osoba nebo fyzická osoba, kterým ministerstvo zdravotnictví udělilo akreditaci v souladu s § 45 odst. 1 písmeno b) zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 96/2004 Sb.“).

Vzdělávací program zahrnuje nejméně 1 300 hodin, z toho je doba teoretické výuky nejméně 700 hodin a doba praktické výuky nejméně 600 hodin. Praktická výuka je realizována formou odborné praxe v akreditovaných zařízeních.

Vyučovací hodina teoretické výuky trvá 45 minut, vyučovací hodina odborné praxe trvá 60 minut. Vzdělávání je organizováno denní nebo kombinovanou formou, teoretická část vzdělávání může probíhat formou distanční. Praktické nácviky a odborná praxe probíhá formou prezenční. Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více akreditovaných zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu akreditované zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil. Minimální doba kvalifikačního vzdělávání je 12 měsíců.

Vzdělávací program se skládá z modulů. Modulem se rozumí ucelená část vzdělávacího programu vymezená počtem hodin stanovených tímto vzdělávacím programem.

Seznam výkonů uvedených v kapitole 3.1.15 Učební osnova odborného modulu 15 je stanovena tak, aby účastník kvalifikačního vzdělávání zvládl danou problematiku nejen po teoretické, ale i po stránce praktické.

Podmínkou pro přihlášení k závěrečné zkoušce je:

- a) splnění všech požadavků stanovených tímto vzdělávacím programem,
- b) absolvování modulů, které jsou v tomto vzdělávacím programu označeny jako povinné.

Podmínkou pro získání odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání Praktická sestra je úspěšné ukončení akreditovaného kvalifikačního kurzu závěrečnou zkouškou s odkazem na ustanovení § 52 odst. 2 zákona č. 96/2004 Sb. Závěrečná zkouška se skládá z praktické a teoretické části a její náležitosti jsou stanoveny vyhláškou č. 189/2009 Sb., o atestační zkoušce, zkoušce k vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, závěrečné zkoušce akreditovaných kvalifikačních kurzů a aprobační zkoušce a o postupu při ověření znalosti českého jazyka (vyhláška o zkouškách podle zákona o nelékařských zdravotnických povoláních), dále jen vyhláška č. 189/2009 Sb.

3 Učební plán

Kód	Typ	Název	Rozsah (minimální počet hodin)	
			Teoretická výuka a praktické návuky	Praktická výuka
OM 1	P	Odborná latinská terminologie	15	
OM 2	P	Somatologie	25	
OM 3	P	Základy patologie a patofyziologie	28	
OM 4	P	Základy veřejného zdravotnictví a výchova ke zdraví	18	
OM 5	P	Mikrobiologie, epidemiologie a hygiena, BOZP, radiační ochrana	25	
OM 6	P	Klinická propedeutika	41	
OM 7	P	Biochemie, hematologie a transfuzní lékařství	20	
OM 8	P	Psychologie a komunikace	53	
OM 9	P	Zdravotnické právo a etika ve zdravotnictví	15	
OM 10	P	Teorie ošetrovatelství a potřeby člověka	35	
OM 11	P	Rehabilitační ošetrovatelství	29	
OM 12	P	Ošetrovatelské postupy	78	
OM 13	P	První pomoc	29	
OM 14	P	Ošetrovatelství v klinických oborech, z toho	Celkem 289 z toho	
		Ošetrovatelství v interních oborech	45	
		Ošetrovatelství v chirurgických oborech	45	
		Ošetrovatelství v pediatrii	32	
		Ošetrovatelství v gynekologii a porodnictví	22	
		Ošetrovatelství v neurologii	25	
		Ošetrovatelství v psychiatrii	20	
		Ošetrovatelství v geriatrii	25	

MZ ČR		Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA		
		Paliativní péče	25	
		Komunitní péče a praktické lékařství	25	
		Ošetrovatelství ve stomatologii a vybraných oborech	25	
Odborná ošetrovatelská praxe				
OM 15	P	Odborná ošetrovatelská praxe		600
			700	600
Celkem minimálně 1 300 hodin				

Vysvětlivky: OM – odborný modul, P – povinný, AZ – akreditované zařízení

3.1 Učební osnovy odborných modulů-povinných

3.1.1 Učební osnova odborného modulu 1

Odborný modul – OM 1	Odborná latinská terminologie		
Rozsah modulu	15 hodin		
Anotace modulu	Modul je koncipován jako teoretický předmět, který poskytuje účastníkům kurzu základní znalosti v oblasti latinské a řecké terminologie a gramatiky. Klade důraz na získání jasného odborného zdravotnického projevu. Zvládnutí základní slovní zásoby je předpokladem pro ostatní preklinické a klinické obory, které vyžadují přesnost slovního vyjádření.		
Cíl modulu	Cílem modulu je získání základních znalostí v oblasti latinské a řecké gramatiky a terminologie.		
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin	
Odborná terminologie	Terminologie zaměřená na anatomii, fyziologii, patologii a patofyziologii. Terminologie chorob a úrazů. Farmakologická terminologie.	3	
Řecká substantiva	Substantiva I – III. deklinace.	3	
Adjektiva	Adjektiva I – III. deklinace.	3	
Číslovky	Základní číslovky, řadové číslovky, násobné číslovky, příslovce násobná.	2	
Slovotvorba	Tvoření slov – odvozování a skládání z komponent latinských i řeckých, latinské a řecké prefixy a sufiky. Principy tvoření složených slov.	4	
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 1 znát: <ul style="list-style-type: none"> základní odborné termíny lékařských oborů, 		

	<ul style="list-style-type: none"> základní strukturu gramatiky latinského a řeckého textu, principy tvoření řeckých a latinských slov, základní a odbornou slovní zásobu. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> uplatnit získané znalosti z odborné latinské a řecké terminologie a gramatiky ve studiu navazujících odborných modulů, aplikovat znalosti odborné terminologie k odborné komunikaci, používat nejdůležitější znalosti z odborné latinské a řecké terminologie a gramatiky k orientaci ve zdravotnické dokumentaci a k jejímu pochopení.
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.

3.1.2 Učební osnova odborného modulu 2

Odborný modul – OM 2	Somatologie	
Rozsah modulu	25 hodin	
Anotace modulu	Modul je koncipován jako teoretický předmět, který seznamuje účastníky kurzu s terminologií anatomických struktur a orgánových systémů lidského těla, na kterou navazuje fyziologie jednotlivých orgánových systémů a organismu jako celku.	
Cíl modulu	Cílem modulu je získání vybraných poznatků o stavbě a funkcích lidského těla a základní vědomosti z klinicky aplikované anatomie a fyziologie.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Funkční morfologie tkání	Buňka, dělení buňky. Tkáně, typy tkání, regenerační schopnost tkání. Vnitřní a vnější prostředí organismu.	1
Pohybová soustava	Stavba kostí, spojení kostí, růst a vývoj kostí. Kostra hlavy, trupu, končetin. Stavba a druhy svalové tkáně, funkce kosterních svalů. Svaly hlavy a krku, hrudníku, břicha a zad a končetin.	2
Krev	Funkce a složení krve (krevní elementy, plazma), krevní skupiny. Hemostáza. Imunita.	2
Oběhová soustava	Tvar a stavba srdce. Činnost srdce. Stavba a funkce cév. Tepenný a žilní systém. Mízní systém, funkce a transport mízy, slezina.	3

Dýchací soustava	Stavba dýchacího systému (horní cesty dýchací, dolní cesty dýchací, plíce). Funkce dýchacího systému (mechanika dýchání, dechový objem). Řízení dýchání.	3
Trávicí soustava	Stavba a funkce trávicí trubice, části trávicí trubice, parenchymatózní orgány (játra, slinivka břišní). Trávení, metabolismus látek a energií, složení potravy.	3
Vylučovací soustava	Stavba a funkce ledvin. Tvorba moči, řízení činnosti ledvin. Vývodné cesty močové.	2
Pohlavní soustava	Reprodukční systém muže (stavba a funkce). Reprodukční systém ženy (stavba a funkce), těhotenství a porod.	1
Kožní soustava	Stavba a funkce kůže, přídatné kožní orgány (vlasy, chlupy, nehty a kožní žlázy).	1
Látkové řízení organismu	Přehled hormonů a žláz s vnitřní sekrecí (stavba, funkce), princip řízení a regulace v organismu.	2
Nervová soustava	Stavba a funkce nervového systému (obecné základy činnosti nervové soustavy, centrální nervový systém, periferní nervový systém).	3
Smyslová soustava	Přehled smyslových orgánů, jejich popis a funkce (zrakové ústrojí, ústrojí sluchové, ústrojí chuťové, ústrojí čichové, receptory kůže), jejich význam pro organismus.	2
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 2 znát: <ul style="list-style-type: none"> základní anatomickou terminologii, základní poznatky o stavbě a funkcích lidského těla, včetně jeho struktur, funkcí buňky, orgánů a orgánových systémů. Absolvent/ka bude připraven/a na tyto činnosti: <ul style="list-style-type: none"> aplikovat nejdůležitější znalosti o stavbě a funkcích lidského těla v hlavních klinických disciplínách a v ošetrovatelské péči. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.	

3.1.3 Učební osnova odborného modulu 3

Odborný modul – OM 3	Základy patologie a patofyziologie
Rozsah modulu	28 hodin
Anotace modulu	Modul je koncipován jako teoretický předmět, který seznamuje účastníky kurzu s jednotlivými chorobami z hlediska příčin, zániku organismu a regresivních změn. Dále poskytuje znalosti v problematice

	zánětů, nádorů a dalších patologických jevů v souvislosti s jednotlivými orgánovými systémy.	
Cíl modulu	Cílem modulu je poskytnout účastníkům kurzu vybrané poznatky o stavbě a funkci buněk, tkání a orgánů postižených chorobnými změnami.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Nemoc a její příčiny	Zevní příčiny nemoci (fyzikální, chemické, poškození elektrickým proudem, poruchy výživy, biologické příčiny). Vnitřní příčiny nemoci (genetické příčiny, imunita).	1
Regresivní a metabolické změny	Nekróza, gangréna, atrofie, dystrofie, kalcifikace. Tvorba kamenů. Pigmenty.	1
Zánět	Příčiny zánětu, místní a celkové příznaky zánětu. Dělení zánětů podle charakteru zánětlivých projevů. Specifické a nespecifické záněty.	1
Progresivní změny	Regenerace, reparace. Transplantace. Hypertrofie a hyperplazie. Metaplazie.	1
Patologie kostí a kloubů	Osteoporóza. Záněty a nádory kostí. Onemocnění kloubů.	2
Poruchy oběhu krve a mízy	Ischémie, infarkt. Hemoragie, krvácivost, Trombóza, embolie. Otok.	2
Patologie srdce a cév	Vrozené vady. Selhání srdce. Arytmie. Nemoci perikardu, myokardu, endokardu. Nemoci cév, hypertenze, hypotenze, ateroskleróza.	3
Patologie dýchacího ústrojí	Nemoci horních cest dýchacích. Nemoci dolních cest dýchacích. Změny vzdušnosti plic. Záněty a nádory plic.	2
Patologie trávicího ústrojí	Nemoci dutiny ústní, jícnu, žaludku, tenkého a tlustého střeva. Nemoci pobříšnice. Nemoci jater, žlučníku a žlučových cest, slinivky břišní.	3
Patologie močového ústrojí	Selhání ledvin. Zánětlivá a nádorová onemocnění ledvin a močových cest. Ledvinové kameny.	2
Patologie pohlavního ústrojí	Nemoci zevních reprodukčních orgánů ženy a muže. Nemoci vnitřních reprodukčních orgánů ženy a muže. Patologie prsu. Patologie těhotenství.	2
Patologie kůže	Akutní a chronické zánětlivé dermatózy. Nádory kůže.	1
Patologie hormonálního systému	Poruchy hypofýzy, štítné žlázy, příštítných tělísek, nadledvin, slinivky břišní, nemoci ovaria a varlat.	2

MZ ČR		Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA
Poruchy acidobazické regulace	Základy acidobazické rovnováhy. Poruchy metabolismu vody a minerálů. Metabolická acidóza a alkalóza. Respirační acidóza a alkalóza.	3
Patologie nervového systému	Poruchy krevního oběhu centrálního nervového systému (CNS), ischemie, krvácení. Záněty a nádory CNS. Degenerativní a demyelinizační onemocnění.	2
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 3 znát: <ul style="list-style-type: none"> vybrané poznatky o stavbě a funkci buněk, tkání a orgánů postižených chorobnými změnami, podstatu nemoci jako nezbytný předpoklad pro léčbu onemocnění. Absolvent/ka bude připraven/a na tyto činnosti: <ul style="list-style-type: none"> aplikovat nejdůležitější znalosti z patologie a patologické fyziologie v hlavních klinických disciplínách a v ošetrovatelské péči. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.	

3.1.4 Učební osnova odborného modulu 4

Odborný modul – OM 4	Základy veřejného zdravotnictví a výchova ke zdraví	
Rozsah modulu	18 hodin	
Anotace modulu	Modul seznamuje účastníky kurzu s problematikou strategie a politiky péče o zdraví obyvatelstva. Dále umožňuje náhled na zdravotní stav obyvatelstva v souvislosti s vlivem způsobu života a současným stavem životního prostředí v České republice (ČR). Předmět má především teoretický i aplikační charakter.	
Cíl modulu	Cílem modulu je poskytnout účastníkům kurzu vybrané poznatky z ochrany a podpory veřejného zdraví, na základě kterých budou schopni pochopit problematiku týkající se strategie péče o zdraví.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Zdraví a nemoc	Zdraví a nemoc, vnitřní a vnější determinanty zdraví. Životní podmínky v ČR, životní podmínky a zdraví. Stav zdraví občanů ČR. Zdravotní politika a ochrana veřejného zdraví. Preventivní péče. Význam Světové zdravotnické organizace (WHO), programy na podporu zdraví.	8
Zdravý způsob života	Biorytmus člověka. Význam pohybu, osobní návyky. Zdravá výživa a stravovací návyky, poruchy příjmu potravy. Duševní zdraví.	6

Systém zdravotních služeb	Systém poskytování zdravotních služeb, garance státu a společnosti za zdravotnické služby. Postavení osob v systému léčebně-preventivní péče a jeho práva. Všeobecné zdravotní pojištění, zdravotní pojišťovny, ekonomika zdravotnictví. Přehled typů poskytovatelů zdravotních služeb a specifikace jejich služeb. Pracovníci ve zdravotnictví a systém jejich vzdělávání.	4
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude po absolvování OM 4 znát:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vybrané poznatky o posilování zdraví, upevňování a prevenci vzniku a šíření onemocnění, • vztah mezi zdravím člověka a životním prostředím, • význam zdravého životního stylu pro své osobní zdraví i zdraví populace • organizaci poskytování zdravotních služeb, • práva a povinnosti vyplývající ze zdravotního pojištění. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • využívat získané vědomosti a dovednosti v pracovním i osobním životě a v rámci celoživotního vzdělávání. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.	

3.1.5 Učební osnova odborného modulu 5

Odborný modul – OM 5	Mikrobiologie, epidemiologie a hygiena, BOZP, radiační ochrana	
Rozsah modulu	25 hodin	
Anotace modulu	Modul poskytuje vybrané poznatky z oborů mikrobiologie, imunologie, epidemiologie, o šíření nálezů a hygienicko-epidemiologických aspektech. Definuje infekce, epidemie včetně infekcí spojených s poskytováním zdravotní péče a jejich předcházení. Účastníci kurzu se dále seznámí se zásadami bezpečnosti práce na rizikovém pracovišti. Obsahem modulu je rovněž problematika radiační ochrany.	
Cíl modulu	Cílem modulu je pochopit příčiny onemocnění, působení mikroorganismů na zdraví člověka, osvojit si základní hygienické zásady a předpisy uplatňované v zařízeních poskytujících zdravotní služby a v zařízeních sociální péče, které úzce souvisí s výkonem povolání praktické sestry.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin

Úvod do studia	Základní pojmy: mikrobiologie, imunologie, epidemiologie, hygiena a jejich vzájemné vztahy.	1
Mikrobiologie	Mikrobiom zdravého člověka. Bakteriologie, virologie, parazitologie, mykologie. Patogenita mikroorganismů. Základy diagnostiky a léčby infekčních onemocnění, rezistence mikroorganismů.	4
Imunologie	Imunita, složky imunitního systému a jejich funkce, druhy imunity, poruchy imunity.	3
Epidemiologie	Infekční proces onemocnění. Prevence infekčního onemocnění, protiepidemická opatření. Očkování. Přehled infekčních onemocnění podle původce nákazy a cesty přenosu. Infekce spojené s poskytováním zdravotní péče (nozokomiální nákazy).	5
Hygiena	Význam hygieny. Úloha hygieny v primární a sekundární prevenci. Úkoly orgánů hygienické služby. Hygiena všeobecná a komunální. Hygiena výživy.	5
Základy radiační ochrany	Ionizující záření; jeho základní druhy a vlastnosti, nepříznivé účinky. Radiační zátěž obyvatel. Způsoby ochrany před ionizujícím zářením, ochranné pomůcky.	2
Hygiena a bezpečnost práce v zařízeních poskytujících zdravotní služby a v zařízeních sociální péče	Zásady hygieny provozu zdravotnických zařízení. Bezpečnost a ochrana zdraví pacientů. Ochrana a bezpečnost zdraví pracovníků zdravotnických zařízení, zdravotní rizika související s výkonem povolání.	5
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 5 znát: <ul style="list-style-type: none"> • příčiny a způsob přenosu infekčních onemocnění, • základní principy boje proti přenosným nemocem, • obranu lidského organismu proti infekcím, • činnost hygienických orgánů, • hygienicko-epidemiologický režim v práci praktické sestry, • způsoby ochrany před ionizujícím zářením. • zásady ochrany a bezpečnosti zdraví v práci praktické sestry. Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti: <ul style="list-style-type: none"> • aplikovat nejdůležitější znalosti z mikrobiologie, epidemiologie, imunologie a hygieny v hlavních klinických disciplínách a v ošetrovatelské péči. 	

Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.
-------------------------------	---

3.1.6 Učební osnova odborného modulu 6

Odborný modul – OM 6	Klinická propedeutika	
Rozsah modulu	41 hodin	
Anotace modulu	Modul seznamuje účastníky kurzu s metodami fyzikálního vyšetření a umožňuje orientaci ve vybraných diagnostických a vyšetřovacích metodách v klinických oborech. Nedílnou součástí modulu je i obecná a speciální farmakologie.	
Cíl modulu	Cílem modulu je poskytnout účastníkům kurzu ucelené informace o symptomatologii systémových onemocnění a diagnostických a vyšetřovacích metodách. Nedílným cílem je znalost základních léčivých přípravků, jejich forem, způsobu aplikace, nežádoucích účinků a kontraindikací u vybraných lékových skupin.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Anamnéza a základní fyzikální vyšetření pacienta	Druhy anamnézy (osobní, rodinná, farmakologická, pracovní, sociální, gynekologická). Objektivní a subjektivní příznaky nemoci. Fyzikální vyšetření (pohled, poklep, poslech, pohmat, per rektum). Základní fyzikální vyšetření jednotlivých částí těla.	10
Fyziologické funkce	Dýchání, krevní oběh, vědomí.	6
Vyšetřovací metody	Laboratorní vyšetřovací metody (biochemické, hematologické, mikrobiologické, serologické, genetické vyšetření). Zobrazovací vyšetřovací metody (rentgenové vyšetření (RTG), počítačová tomografie (CT), magnetická rezonance (MR), vyšetření ultrazvukem (UZ), radionuklidové vyšetření, angiografie). Ochrana před ionizujícím zářením. Elektrografické vyšetřovací metody (elektrokardiografie (EKG), elektroencefalografie (EEG), elektromyografie (EMG)). Funkční vyšetřovací metody. Endoskopické vyšetřovací metody. Punkce a biopsie.	10
Obecná farmakologie	Rozdělení farmakologie. Farmakokinetické děje. Označení a názvy léčivých přípravků. Lékové formy, účinky léčivých přípravků a způsoby jejich aplikace.	3

MZ ČR		Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA
	Objednání a zacházení s léčivými přípravky včetně léčivých přípravků obsahující návykové látky (objednání, příjem, používání, evidence, kontrola uchovávání atd.).	
Speciální farmakologie	Léčiva ovlivňující kardiovaskulární systém; dýchací systém; trávicí systém; hemostázu a trombózu; bolest a zánět; centrální nervový systém. Antidiabetika, antibiotika, antivirotika, chemoterapeutika, kortikoidy, antihistaminika.	12
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude po absolvování OM 6 znát:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odborné termíny spojené s posouzením zdravotního stavu, • princip a postupy fyzikálního vyšetření, • hodnoty fyziologických funkcí, • druhy, podstatu a zásady provádění vybraných vyšetřovacích metod, • prostředky zabezpečení ochrany lidského organismu před zářením. • jednotlivé skupiny léčivých přípravků a jejich zástupce, • účinky a způsoby podávání základních lékových skupin, • indikace, kontraindikace a nežádoucí účinky vybraných léčivých přípravků. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • změřit a zhodnotit stav fyziologických funkcí, • identifikovat život ohrožující příznaky a stavy, • používat znalosti z farmakologie v hlavních klinických disciplínách a v ošetrovatelské péči. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.	

3.1.7 Učební osnova odborného modulu 7

Odborný modul – OM 7	Biochemie, hematologie a transfúzní lékařství
Rozsah modulu	20 hodin
Anotace modulu	Modul seznamuje účastníky kurzu se základními poznatky z oblasti biochemie, hematologie a transfúzního lékařství, kde se zaměřuje převážně na metody a techniky odběru biologického materiálu, jeho označování, uchovávání a na další manipulaci s ním. Dále poskytuje znalosti v oblasti výroby užití transfúzních přípravků.
Cíl modulu	Cílem modulu je poskytnout účastníkům kurzu komplexní poznatky týkající se biologického materiálu a zásad manipulace s ním.

Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Odběry biologického materiálu	Druhy biologického materiálu, obecné zásady správného odběru biologického materiálu, faktory ovlivňující vyšetření biologického materiálu. Techniky odběru, označování, uchovávání a manipulace s biologickým materiálem.	4
Biochemická vyšetření	Odběry krve, moče, stolice a ostatního biologického materiálu. Druhy vyšetření, technika odběru, fyziologické hodnoty.	4
Hematologická vyšetření	Odběry krve. Druhy vyšetření, technika odběru, fyziologické hodnoty.	4
Bakteriologická, toxikologická, genetická a další vyšetření	Odběry krve, moče, stolice a ostatního biologického materiálu. Druhy vyšetření, technika odběru, fyziologické hodnoty.	4
Transfuzní přípravky a krevní deriváty	Druhy, značení transfuzních přípravků, krevních derivátů a jejich indikace. Postup objednání a podání transfuze. Posttransfuzní reakce, jejich prevence a léčba. Dárcovství a zpracování krve.	4
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 7 znát: <ul style="list-style-type: none"> • zásady, metody a techniky odběru biologického materiálu na biochemické, hematologické, bakteriologické, genetické a další vyšetření, • fyziologické hodnoty základních laboratorních výsledků, • základní transfuzní přípravky, krevní deriváty, indikace pro jejich aplikaci, • problematiku dárcovství a zpracování krve. Absolvent/ka bude připraven/a na tyto činnosti: <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznat posttransfuzní reakce. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.	

3.1.8 Učební osnova odborného modulu 8

Odborný modul – OM 8	Psychologie a komunikace
Rozsah modulu	53 hodin
Anotace modulu	Modul je koncipován jako blok teoreticko-praktických předmětů. Obsahuje informace z oblasti obecné, vývojové a zdravotnické psychologie a dále se zaměřuje na zásady správné komunikace ve zdravotnictví. Součástí modulu jsou nácviky komunikace, které naučí účastníka

	prakticky aplikovat poznatky v kontaktu s pacienty, dalšími členy zdravotnického týmu i v osobním životě.	
Cíl modulu	Cílem modulu je poskytnout účastníkům kurzu poznatky z oboru psychologie a komunikace na základě kterých budou schopni správně komunikovat s pacienty a jejich blízkými s ohledem na jejich vývojové stádium a zdravotní stav.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Úvod do psychologie	Psychologie: předmět, úloha a obory psychologie.	2
Psychické stavy, procesy a vlastnosti	Vnímání, pozornost, paměť a učení. Myšlení a řeč. Představitivost a fantazie. Emoce a vůle. Změny psychických procesů a stavů v nemoci.	4
Psychologie osobnosti	Vývoj, struktura, rysy a vlastnosti osobnosti. Typologie osobnosti, temperament a jeho typy, charakter, vloh a schopnosti. Motivace, potřeby, zájmy a postoje.	4
Vývoj psychiky jedince	Charakteristika ontogenetického vývoje psychiky a jednotlivých vývojových stádií. Základní psychické potřeby a jejich uspokojování.	4
Základy sociální psychologie	Socializace osobnosti, sociální učení, vnímání, interakce. Sociální skupiny. Sociální chování, patologické projevy chování, poruchy socializace osobnosti. Multikulturní společnost.	3
Psychologie nemocných	Subjektivní prožívání nemoci. Bolest, strach, úzkost v nemoci. Adaptivní a neadaptivní reakce na nemoc. Psychosomatická onemocnění. Psychosociální problematika nemoci; typy situací (svízelné, zátěžové); konflikt, frustrace, deprivace, stres, neadaptivní chování; člověk a akutní stavy; vitální ohrožení; chronická onemocnění; vliv bolesti, strachu, nejistoty a strádání.	5
Psychologie nemocných – specifika psychologického přístupu v péči o pacienty	Zvláštnosti přístupu k pacientům s mentálními a tělesnými defekty, zvláštnosti přístupu k pacientům se smyslovými defekty. Psychologická problematika umírání a smrti.	5
Komunikace a jednání s lidmi	Sociální komunikace, typy komunikace a ovlivnění komunikace (neverbální a verbální složky), komunikační možnosti, etika komunikace, metody a postupy v komunikaci při řešení konfliktů. Zvláštnosti komunikace s dítětem, s rodinnými příslušníky, se seniory, s osobami se zdravotním postižením včetně osob s poruchami autistického	4

MZ ČR	Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA	
	spektra, komunikace s agresivním pacientem aj., transkulturní komunikace.	
	Praktické nácviky: nácviky komunikace (řešení modelových situací).	6
Specifické komunikační dovednosti	Vedení rozhovoru za účelem získání informací pro ošetřovatelskou anamnézu. Asertivní techniky a jejich užití v komunikaci s pacientem. Řešení konfliktních situací: komunikace s osobami s psychickými obtížemi – komunikace s vážně psychiatricky nemocným pacientem– komunikace s pacientem se změnami intelektu – komunikace s pacientem se závažným onemocněním – komunikace s pacientem v obtížné sociální situaci	4
	Praktické nácviky: nácviky komunikace (řešení modelových situací).	5
Psychologie a duševní hygiena v práci zdravotnického pracovníka	Chování a postoje zdravotnických pracovníků, pojem profesionální chování. Interpersonální vztahy a další faktory ovlivňující praktický výkon. Profesionální adaptace, deformace, syndrom vyhoření a jeho prevence. Sebereflexe, sebepojetí; sebeovládání a způsoby jeho zdokonalování; sebeprosazování – asertivní chování; kompenzační možnosti.	3
	Praktické nácviky: nácviky a trénink empatického a asertivního chování v modelových situacích; relaxační nácviky, autogenní trénink.	4
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 8 znát: <ul style="list-style-type: none"> • základní psychologické pojmy, • základní psychické procesy, stavy a vlastnosti, • strukturu, vlastnosti a typy osobnosti, temperament, • specifika chování pacienta z hlediska vývojové psychologie, • podstatu psychosomatických onemocnění, • náročné životní situace a jejich zvládnutí, • možnosti individuálního přístupu k pacientům s respektováním jejich osobnosti, věku, potřeb, zdravotního znevýhodnění, sociokulturních a jiných zvláštností, • typy komunikace a ovlivnění komunikace, metody a postupy v komunikaci při řešení konfliktů, 	

MZ ČR		Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA
	<ul style="list-style-type: none"> základní prvky duševní hygieny. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> komunikovat se členy zdravotnického týmu, komunikovat s pacienty a s jejich blízkými s ohledem na jejich kulturu a vývojové období, respektovat specifika chování pacienta, komunikovat s osobami se zdravotním postižením včetně osob s poruchami autistického spektra, s osobou s projevy agrese. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – praktická zkouška a kolokvium.	

3.1.9 Učební osnova odborného modulu 9

Odborný modul – OM 9	Zdravotnické právo a etika ve zdravotnictví	
Rozsah modulu	15 hodin	
Anotace modulu	Modul se zabývá právními předpisy, které upravují systém poskytování zdravotních služeb a principy etického přístupu.	
Cíl modulu	Cílem předmětu je poskytnout studujícím ucelené informace o právech a povinnostech zdravotnických pracovníků, pacientů a orgánů státní správy.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Právní problematika ve zdravotnictví	Vybrané právní předpisy z oblasti občanského, trestního a pracovního práva ve vztahu k poskytování zdravotní péče a související právní předpisy. Práva a povinnosti pacientů a zdravotníků. Vedení zdravotnické dokumentace (vyhláška č. 98/2012 Sb., vyhláška o zdravotnické dokumentaci – dále jen vyhláška č. 98/2012 Sb.), ochrana osobních údajů, problematika informovaného souhlasu, používání zdravotnických prostředků, zacházení s léčivými přípravky. Odpovědnost za škodu při poskytování zdravotních služeb.	10
Etika zdravotnického pracovníka	Vymezení etiky ve zdravotnické profesi, etické principy v chování k pacientům, etika chování k pacientům v bezvědomí, k bezmocným, nesoběstačným, umírajícím, etika chování k pacientům z jiného etnika. Etické kodexy, práva pacientů. Etický kodex nelékařského zdravotnického pracovníka.	5
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 9 znát:	

	<ul style="list-style-type: none"> • základní pracovněprávní předpisy a požadavky na výkon pracovních činností praktické sestry v příslušné oblasti, kde vykonává své povolání, • legislativu vztahující se k poskytování zdravotních služeb (zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování), • legislativu vztahující se k výkonu povolání (zákon č. 96/2004 Sb., vyhláška č. 55/2011 Sb.) • práva a povinnosti pacientů, • práva a povinnosti zdravotníků, • zdravotnickou dokumentaci (vyhláška č. 98/2012 Sb.), • problematiku informovaného souhlasu, • etické principy chování k pacientům, k pacientům jiného etnika, etické kodexy. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • využívat získané vědomosti a dovednosti v pracovním i osobním životě a v rámci celoživotního vzdělávání, • sledovat odborné informace v oblasti činností, které je způsobilý vykonávat a umět s nimi efektivně pracovat, • dodržovat pracovněprávní předpisy a požadavky na výkon pracovních činností praktické sestry v příslušné oblasti, kde vykonává své povolání, • dodržovat požadavky na ochranu informací včetně práce se zdravotnickou dokumentací a informačním systémem, • uplatňovat etické principy v chování k pacientům.
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.

3.1.10 Učební osnova odborného modulu 10

Odborný modul – OM 10	Teorie ošetřovatelství a potřeby člověka	
Rozsah modulu	35 hodin	
Anotace modulu	Modul se zabývá historickým vývojem ošetřovatelství v ČR, s vybranými teoretickými modely a ošetřovatelskou péčí v souvislosti s individuálními potřebami člověka, rodiny a komunity.	
Cíl modulu	Cílem předmětu je poskytnout studujícím poznatky, na základě kterých budou schopni uspokojovat potřeby pacienta.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin

MZ ČR		Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA
Ošetřovatelství	Charakteristika oboru a základní rysy moderního ošetřovatelství s ohledem na multikulturní ošetřovatelství, ošetřovatelství jako obor. Vybrané ošetřovatelské modely. Ošetřovatelský proces.	10
Kvalita ošetřovatelské péče	Principy ošetřovatelského managementu. Indikátory kvality ošetřovatelské péče a jejich sledování. Standardy ošetřovatelské péče, správné vedení zdravotnické dokumentace.	7
Potřeby pacientů	Základní lidské potřeby, uspokojování potřeb, faktory ovlivňující uspokojování potřeb. Potřeby pacientů a jejich uspokojování.	12
Osobnost praktické sestry a její postavení v systému zdravotnictví	Osobnost a role sestry. Kompetence a náplň práce praktické sestry. Ošetřovatelský tým. Spolupráce sester a ostatních zdravotnických pracovníků. Vývoj vzdělávání zdravotnických pracovníků. Profesní organizace sester.	6
Výsledky vzdělávání	Absolvent/ka bude po absolvování OM 10 znát: <ul style="list-style-type: none"> funkci ošetřovatelství ve společnosti i současné trendy vývoje oboru, princip a fáze ošetřovatelského procesu, principy ošetřovatelského managementu, včetně kvality ošetřovatelské péče, základní lidské potřeby a neuspokojené potřeby a ovládat možnosti jejich uspokojování při změně zdravotního stavu, kompetence praktické sestry a její roli v ošetřovatelském týmu. Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti: <ul style="list-style-type: none"> uplatňovat holistické pojetí člověka v ošetřovatelství. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.	

3.1.11 Učební osnova odborného modulu 11

Odborný modul – OM 11	Rehabilitační ošetřovatelství
Rozsah modulu	29 hodin (teoretická výuka 12 hodin + praktické nácviky 17 hodin)
Anotace modulu	Modul je koncipován jako blok teoreticko-praktických předmětů. Rozšiřuje účastníkům kurzu znalosti z oblasti fyzioterapie, která je nezbytnou součástí podpory zdraví a prevence vzniku komplikací. V praktické části se účastníci učí základní prvky rehabilitačního ošetřování a bazální stimulace.
Cíl modulu	Cílem předmětu je poskytnout účastníkům kurzu ucelené informace o prevenci vzniku imobilizačního syndromu.

Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Rehabilitační ošetřovatelství	Význam rehabilitačního ošetřování. Pasivní a aktivní rehabilitační ošetřování. Prevence imobilizačního syndromu. Fyzikální terapie. Užití tepla a chladu v ošetřovatelské péči.	8
	Praktické nácviky základních prvků rehabilitačního ošetřování.	12
Bazální stimulace	Principy, základní prvky, využití bazální stimulace dle aktuálního stavu pacienta, využití bazální stimulace s ohledem na vývojové stádium pacienta.	4
	Praktické nácviky základních prvků bazální stimulace.	5
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude po absolvování OM 11 znát:</p> <ul style="list-style-type: none"> • základní metody rehabilitace a jejich využití, • zásady správného polohování pacienta, • prevenci vzniku imobilizačního syndromu, • základní prvky bazální stimulace a způsoby jejich využití. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uplatňovat prvky aktivní a pasivní rehabilitace v ošetřovatelské praxi, • využívat základní prvky bazální stimulace s ohledem na aktuální stav a vývojové stádium pacienta v ošetřovatelské praxi. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – kolokvium a praktická zkouška.	

3.1.12 Učební osnova odborného modulu 12

Odborný modul – OM 12	Ošetřovatelské postupy	
Rozsah modulu	78 hodin (teoretická výuka 34 hodin + praktické nácviky 44 hodin)	
Anotace modulu	Modul je koncipován jako teoreticko-praktický a umožňuje účastníkům kurzu získat znalosti v oblasti techniky výkonů a postupů ošetřovatelských intervencí, které jsou v souladu s kompetencemi praktické sestry.	
Cíl modulu	Cílem modulu je poskytnout účastníkům kurzu komplexní znalosti tak, aby byli schopni prakticky realizovat ošetřovatelské intervence v souladu se svými kompetencemi.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin

Ošetrovací jednotka	<ul style="list-style-type: none"> - typy ošetrovacích jednotek a jejich vybavení, - inventář a spotřební materiál, - provoz a organizace práce na ošetrovací jednotce, - dodržování BOZP, PO. 	1
Pacient a nemocniční prostředí	<ul style="list-style-type: none"> - příjem, překlad, propuštění, - zdravotnická dokumentace, - adaptace pacienta na hospitalizaci. 	2
Vizita	<ul style="list-style-type: none"> - význam, účel a formy vizity, - záznam, povinnosti praktické sestry při vizitě, - etické aspekty vizity. 	1
Péče o pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> - dezinfekce, druhy, způsoby, dezinfekční prostředky, - příprava dezinfekčních prostředků, zásady přípravy a použití, - mytí a hygiena rukou, - péče o pomůcky podle druhu materiálu, - sterilizace, druhy, způsoby, - příprava materiálu ke sterilizaci, - manipulace se sterilním materiálem, - pomůcky k jednorázovému použití. 	2
	Praktické nácviky péče o pomůcky	3
Obvazový materiál a obvazová technika	<ul style="list-style-type: none"> - význam obvazové techniky, - zásady a účel obvazové techniky, - dělení obvazového materiálu, - šátkové obvazy, - náplastové obvazy, prakové a prubanové obvazy, - obinadlové obvazy hlavy, - obinadlové obvazy horních končetin, dolních končetin - bandáže dolních končetin. 	2
	Praktické nácviky obvazové techniky.	3

Lůžko a jeho úprava, manipulace s pacientem	<ul style="list-style-type: none"> - typy lůžek pro děti a dospělé, - základní vybavení, pomůcky doplňující lůžko, - pomocná zařízení lůžka, - úprava lůžka bez pacienta, - úprava lůžka s pacientem, - změny poloh, posouvání, přenášení, otáčení pacienta, - zásady polohování, - sed, stoj a chůze s pacientem, - léčebné a vyšetřovací polohy pacienta, - komunikační dovednosti při práci s pacientem. 	2
	Praktické nácviky úpravy lůžka a poloh pacienta. Nácvik sedu, stoje a chůze s pacientem.	5
Hygienická péče u dětí a dospělých	<ul style="list-style-type: none"> - význam hygienické péče, hygienické návyky, - péče o dutinu ústní, - ranní a večerní toaleta, - celková koupel pacienta na lůžku, - mytí vlasů, odšívování, péče o nehty, - mytí znečištěného pacienta, - péče o kůži, - prevence opruzenin, dekubitů, - ošetřování pacienta s dekubity, - zvláštnosti hygienické péče u dětí, - komunikační dovednosti při poskytování hygienické péče. 	4
	Praktické nácviky hygienické péče.	6
Péče o vyprazdňování pacienta	<ul style="list-style-type: none"> - sledování mikce, změny ve vyprazdňování, - sledování defekace, změny ve vyprazdňování, - cévkování (účel, druh cévek), - asistence u cévkování muže a ženy, - péče o močové katetry u pacienta staršího 3 let, - inkontinence moče, pomůcky pro inkontinenci moče, - inkontinence stolice, pomůcky pro inkontinenci stolice, 	2

	<ul style="list-style-type: none"> - péče o inkontinentního pacienta, - očistné klyzma. 	
	Praktické nácviky péče o vyprazdňování pacienta.	4
Výživa pacientů	<ul style="list-style-type: none"> - zásady zdravé výživy, - návyky správného stolování a vybraná kulturní specifika stravování, - dietní systém, - objednávání a dodávání stravy na ošetrovací jednotku, - podávání stravy u dětí a dospělých dle pohybového režimu a stupně sebedpěče, - krmení pacienta sondou (nasogastrická sonda (NGS), perkutánní endoskopická gastrostomie (PEG), perkutánní endoskopická jejunostomie (PEJ), sipping,) - výživa u dětí, příprava kojenecké stravy, krmení kojence, - komunikace při podání stravy. 	2
	Praktické nácviky podání stravy pacientům.	2
Sledování fyziologických funkcí	<ul style="list-style-type: none"> - měření hmotnosti a výšky, výpočet Body Mass Indexu (BMI), měření obvodů, - měření fyziologických funkcí – tělesné teploty, pulsu, dechu, krevního tlaku, záznam hodnot do zdravotnické dokumentace, - hodnocení stavu vědomí, - péče o spánek a odpočinek. 	2
	Praktické nácviky sledování fyziologických funkcí.	4
Péče o pacienta s bolestí	<ul style="list-style-type: none"> - charakteristika a význam bolesti, - typy bolesti, - faktory ovlivňující vnímání bolesti, - kulturní specifika prožívání bolesti, - aktivní ošetrovatelská péče při mírnění bolesti a její prevence. 	3

Podávání a aplikace léčivých přípravků	<ul style="list-style-type: none"> - perorální podávání léčivých přípravků, - místní aplikace léčivých přípravků (do oka, ucha, nosu, na kůži, per rectum), - aplikace léčivých přípravků do dýchacích cest, inhalace, aplikace kyslíku, oxygenoterapie, - aplikace léčivých přípravků formou injekcí, - příprava léčivých přípravků k aplikaci, zásady, komunikace, dokumentace, - aplikace léčivých přípravků do kůže, podkoží, svalu, - asistence při aplikaci intravenózním podání léčivých přípravků, - problematika injekcí u dětí, - infuzní terapie – účel, druhy infuzních roztoků, - příprava a asistence při podávání infuzí, komplikace, dokumentace, - asistence při podávání transfuzních přípravků a krevních derivátů, povinnosti praktické sestry při přípravě transfuze. 	6
	Praktické nácviky podávání a aplikace léčivých přípravků.	8
Odběr biologického materiálu	<ul style="list-style-type: none"> - zásady při odběru biologického materiálu, - odběry sputa, zvratků, zbytků potravy, - odběry moči a stolice, - odběry kapilární a žilní krve, - zvláštnosti odběrů u dětí, - odběr žaludečního a duodenálního obsahu, - výplach žaludku, - výtěry a stěry. 	3
	Praktické nácviky odběru biologického materiálu.	5
Asistence při převazech	<ul style="list-style-type: none"> - základní chirurgické nástroje, šicí materiál, - druhy drénů, drenáží, - vybavení převazového vozíku, příprava sterilního stolku, - asistence při převazu aseptické rány a septické rány, 	2

	<ul style="list-style-type: none"> - ošetřování chronických ran, - ošetřování stomie, - druhy punkcí, asistence při punkci. 	
	Praktické nácviky péče o rány a stomie.	4
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude po absolvování OM 12 znát:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zásady práce na ošetřovací jednotce, • zásady dodržování hygienických norem a zásady BOZP a PO při práci praktické sestry, • úkoly praktické sestry vycházející z jejich kompetencí při příjmu, překlada, propuštění pacienta, • pojmy hospitalizace, adaptace, maladaptace, hospitalismus, • možnosti prevence hospitalismu, • účel vizity a povinnosti praktické sestry při vizitě včetně etických aspektů, • základní pomůcky, nástroje a zásady manipulace s nimi, • zdravotnické prostředky a zásady manipulace s nimi, • význam, účel a druhy obvazového materiálu, včetně zásad pro práci s obvazy a jejich použití, • zásady péče o lůžko pacienta, • zásady polohování a změny poloh pacienta, • zásady provádění komplexní hygienické péče u pacienta, • zásady péče o kůži, prevence a ošetřování dekubitů, • zásady péče o vyprazdňování, • zásady podávání stravy, • zásady sledování fyziologických funkcí, • zásady péče o pacienta s bolestí, • zásady podávání a aplikace léčivých přípravků, • zásady odběru biologického materiálu, • zásady asistence při převazech. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poskytovat zdravotní péči v souladu s právními předpisy a standardy v rámci zdravotnického týmu, • podílet se na příjmu, překlada a propuštění pacienta, • podílet se na prevenci hospitalismu, 	

	<ul style="list-style-type: none"> • asistovat u lékařské vizity, • připravit a použít dezinfekční roztoky, • připravit pomůcky ke sterilizaci, • provádět bandáž a přiložení jednotlivých typů obvazů, • provádět komplexní hygienickou péči u pacientů/, včetně prevence proleženin a úpravy lůžka, • pečovat o vyprazdňování pacienta, • rozdělovat stravu pacientům podle diet a dbát na jejich dodržování, • dohlížet na dodržování pitného režimu, sledovat bilanci tekutin, • sledovat fyziologické funkce za použití zdravotnických prostředků, včetně záznamu do dokumentace, • používat analogickou vizuální škálu k objektivizaci bolesti, včetně záznamu do dokumentace, • připravit a podávat léčivé přípravky s výjimkou radiofarmak mimo formy nitrožilní injekce, infuze nebo aplikace do epidurálních katetrů, • asistovat při aplikaci intravenózním podání léčivých přípravků, • asistovat při kanylaci periferních žil, • zavádět a udržovat inhalační a kyslíkovou terapii, • odebírat kapilární a žilní krev a jiný biologický materiál, • provádět ošetření nekomplikovaných chronických ran, • provádět ošetřování stomií.
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – kolokvium a praktická zkouška.

3.1.13 Učební osnova odborného modulu 13

Odborný modul – OM 13	První pomoc
Rozsah modulu	29 hodin (teoretická výuka 18 hodin + praktické nácviky 11 hodin)
Anotace modulu	Obsahem modulu jsou vědomosti, znalosti a praktické dovednosti při poskytování první pomoci, řešení stavů hrozícího nebo náhle vzniklého selhání základních životních funkcí, týmové spolupráci, znalost povinného vybavení, znalost aktivace resuscitačních týmů ZZ a spolupráce s nimi. Předmět má teoreticko-praktický i dovednostní charakter s důrazem na praktické nácviky, poskytování předlékařské první pomoci a zásad bezpečného chování v situaci obecného ohrožení.
Cíl modulu	Cílem modulu je vytváření vědomostí a znalostí o první pomoci, fungování jednotného záchranného systému, potřeba pohoťově reagovat a správně postupovat v život ohrožujících situacích. Cíl vyplývá z povinnosti zdravotnického pracovníka poskytnout neprodleně první pomoc.

Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Úvod do předmětu	Definice základních pojmů (nejisté a jisté známky smrti, klinická a biologická smrt, resuscitace), význam, dělení první pomoci (PP), integrovaný záchranný systém (IZS), jeho základní složky, kompetence, způsoby aktivace IZS a komunikace s jednotlivými složkami, vlastnosti zachránce.	1
První pomoc při mimořádných událostech	Obecné zásady pro případ ohrožení, varovné signály, pohotovostní zavazadlo (obsah), evakuace, problematika davové psychózy a agresivního chování. Nezbytná opatření při havárii s únikem chemických a radioaktivních látek, při živelních pohromách a smogové situaci. Ochrana člověka při mimořádných událostech, protiepidemická opatření. Příruční lékárna (vybavení), základní vybavení v domácnosti, na pracovišti, autolékárnička.	1
Polohování a transport zraněných	Pravidla a způsoby vyprošťování raněných, základní polohy při vyšetřování a ošetřování raněných, zásady odsunu raněných, techniky odsunu a přenášení raněných jednou nebo více osobami – nácvik modelových situací. Orientační vyšetření raněného (zhodnocení stavu vědomí, zhodnocení krevního oběhu a dýchání, orientační vyšetření zornic, hlavy, krku, hrudníku, horních končetin, břicha, pánve, dolních končetin, páteře).	1
	Praktická cvičení	1
Neodkladná resuscitace	Dělení neodkladné resuscitace (NR). Kardiopulmonální resuscitace u dítěte a dospělého (KPR). Ukončení KPR. Použití Automatizovaného Externího Defibrilátoru (ADE), samorozpínacího vaku a dalších pomůcek. Porucha průchodnosti dýchacích cest (dítě, dospělý), zástava dýchání (dítě, dospělý), zástava krevního oběhu (dítě, dospělý). Gordonův a Heimlichův manévr. Etické aspekty neodkladné resuscitace, pomůcky k osobní ochraně (resuscitační rouška, dýchací maska s náustkem), urgentní zajištění dýchacích cest (koniopunkce, koniotomie, tracheotomie).	3
	Praktické nácviky základní neodkladné resuscitace s využitím simulátorů. Nácviky v týmu.	4
Rozšířená neodkladná resuscitace	Monitoring fyziologických funkcí, pomůcky k rozšířené resuscitaci (nosní vzduchovod, ústní vzduchovod, laryngoskop, endotracheální kanylka, combiroura, laryngeální maska, tracheotomická	3

MZ ČR		Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA
	kanyla, kardiopumpa), KPR v nemocnici, manipulace s ambuvakem, se samorozpínacím vakem, manipulace s defibrilátorem, intraoseální přístup, základy umělé plicní ventilace a analgosedace.	
	Praktická cvičení	2
Bezvědomí	Stav vědomí, poruchy vědomí – dělení, příčiny, příznaky. Vyšetření stavu vědomí – hodnocení Glaskow coma scale (GCS), sledování stavu. Poloha v bezvědomí, transport raněného v bezvědomí. Kolapsové stavy – první pomoc.	1
Krvácení	Druhy krvácení. Jednotný postup při poskytování první pomoci u zevního krvácení, rozpoznání a poskytnutí první pomoci při vnitřním krvácení a krvácení z tělních otvorů. Druhy ran (řezná, sečná, střelná, tržná, zhmožděná, exkoriace) – zásady ošetřování jednotlivých typů ran, pomůcky. Poranění zvířetem, pokousání, bodnutí hmyzem, kousnutí klíštětem, uštknutí jedovatým hadem. Cizí tělesa v ranách, tělních otvorech.	1
	Praktická cvičení	2
Šok, křečové stavy	Druhy, příčiny a příznaky šoku a následné změny v organismu, první pomoc u šokových stavů (tepelný komfort), preventivní protišoková opatření, nácvik modelových situací. Křeče – příčiny a příznaky, epileptické křeče, febrilní křeče, tetanie.	1
Poškození teplem, chladem, elektrickým proudem a chemickými látkami	Druhy poškození, stanovení druhu a rozsahu poškození, poskytnutí první pomoci, bezpečnost a ochrana zdraví při poskytování první pomoci při úrazu elektrickým proudem a chemickými látkami, poranění bleskem, úpal, úžeh, podchlazení, omrzliny. Modelové situace.	1
Náhlé příhody břišní a úrazová poranění břicha	Rozdělení poranění a náhlých příhod břišních, definice, příznaky, možné komplikace, zásady poskytnutí první pomoci. Modelové situace.	1
Úrazová poranění	Charakteristika, příčiny, rozdělení, obecný postup při poskytování první pomoci u otevřených a zavřených poranění, ošetření poraněného se zlomeninou: lopatky klíční kosti, pažní kosti, kostí předloktí, dlouhých kostí, zápěstí a ruky. Poranění kloubů – distorze, luxace, kontuze. Kraniocerebrální poranění, poranění obličejového skeletu a měkkých tkání, poranění očí, mechanismy vzniku poranění, rozdělení, klinické projevy, nejčastější komplikace, zásady poskytování první	2

	<p>pomoci.</p> <p>Mechanismus vzniku poranění, příznaky, nejčastější komplikace, zásady poskytování první pomoci u poranění krční, hrudní a bederní páteře, manipulace s pomůckami (krční límec, vakuové dlahy).</p> <p>Příčiny poranění hrudníku, závažnost a rozdělení poranění, příznaky poranění hrudníku, zásady poskytování první pomoci.</p> <p>Tonutí, oběšení, uškrcení.</p> <p>Mechanismy vzniku poranění, příznaky, komplikace. Zásady poskytování první pomoci.</p> <p>Polytrauma.</p>	
	Praktická cvičení	2
Akutní otravy	Nejčastější akutní otravy, příčiny, příznaky, komplikace. Intoxikace drogami. Problematika prvního kontaktu. Zásady první pomoci při otravách spojených s bezvědomím a při zachování vědomí. Modelové situace.	1
Akutní stavy v gynekologii	Úrazy ženských reprodukčních orgánů, krvácení, křeče, neočekávaný či překotný porod. Zásady první pomoci při náhlých stavech u těhotných žen v mimořádných podmínkách. Modelové situace.	1
Výsledky vzdělávání	<p>Absolvent/ka bude po absolvování OM 13 znát:</p> <ul style="list-style-type: none"> • základní pojmy vztahující se k první pomoci (PP) a jejich správné použití, • postupy prevence selhání životních funkcí, • složky integrovaného záchranného systému (IZS), způsoby aktivace, • zásady základní NR, • zásady týmové spolupráce při poskytování NR a PP, • pojem neodkladná a rozšířená resuscitace příčiny a příznaky poruch vědomí, rozliší hloubku bezvědomí, • význam stálého dohledu u postiženého v bezvědomí, • příčiny a druhy krvácení, komplikace spojené s krvácením, • prostředky osobní ochrany (nebezpečí přenosu infekčních nemocí), • příčiny a faktory ovlivňující rozvoj šoku, základní postupy PP při postižení jednotlivých systémů. <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti:</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • umí kontaktovat resuscitační tým • umí uložit postiženého do vhodné polohy, • umí rozpoznat zástavu dýchání a krevního oběhu a ovládá postup neodkladné resuscitace u dospělého a dítěte, • umí zjistit příčiny neprůchodnosti DC, nedostatečného dýchání a zástavy dechu, • umí poskytnout nepřímou srdeční masáž a zahájit kardiopulmonální resuscitaci, • umí pracovat v týmu při poskytování PP a NR, • umí poskytnout PP při postižení jednotlivých systémů, • umí uložit raněné do správné polohy pro vyšetření, ošetření, transport • umí použít ochranné pomůcky při obecném i vlastním ohrožení života.
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a praktická zkouška NR s využitím simulátorů, ošetření jednotlivých poranění v rámci modelové situace.

3.1.14 Učební osnova odborného modulu 14

Odborný modul – OM 14	Ošetrovatelství v klinických oborech	
Rozsah modulu	289 hodin	
Anotace modulu	Předmět poskytuje účastníkovi kurzu informace z oblasti ošetrovatelské péče v jednotlivých klinických oborech.	
Cíl modulu	Cílem je, poskytnout účastníkům kurzu komplexní znalosti z oblasti ošetrovatelské péče tak, aby je byli schopni prakticky aplikovat s ohledem na specifika jednotlivých klinických oborů.	
Téma	Rozsah učiva	Minimální počet hodin
Ošetrovatelská péče v interních oborech	<ul style="list-style-type: none"> - úseky práce na interním oddělení, charakter práce praktické sestry, vybavení, léčebný režim. <p>Ošetrovatelská péče o pacienta s onemocněním:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dýchacích cest, - oběhového systému, - krve, - trávicího traktu, - endokrinologickým a metabolickým, - ledvin a močových cest. 	45
Ošetrovatelská péče	<ul style="list-style-type: none"> - úseky práce na chirurgickém oddělení, charakter práce praktické sestry, vybavení, 	45

v chirurgických oborech	léčebný režim, - předoperační příprava a pooperační péče. Ošetrovatelská péče o pacienta: - s onemocněním krku, štítné žlázy a hrudníku, - s traumatologickým onemocněním, - v kardiologii, - v břišní chirurgii, - v urologii, - na ortopedii, - u transplantovaných pacientů.	
Ošetrovatelská péče v pediatrii	- úseky práce na dětském oddělení, charakter práce praktické sestry, vybavení, léčebný režim, - práce v dětských zařízeních Ošetrovatelská péče u dětí s onemocněním: - dýchacích cest, - oběhového systému, - krve, - trávicího traktu, - endokrinního systému, - ledvin a močových cest, - centrálního nervového systému.	32
Ošetrovatelská péče v gynekologii a porodnictví	- úseky práce na gynekologickém a porodním oddělení, charakter práce praktické sestry, vybavení, léčebný režim. Ošetrovatelská péče o ženu: - se zánětlivým onemocněním gynekologických orgánů, - s nádorovým onemocněním gynekologických orgánů, - s nádorovým onemocněním prsu, - před a po malých gynekologických zákrocích, - před a po gynekologických operacích, - v průběhu těhotenství a porodu, - v období šestinedělí, - ošetrovatelská péče o novorozence.	22
Ošetrovatelská péče	- úseky práce na neurologickém oddělení, charakter práce praktické sestry, vybavení,	25

v neurologii	léčebný režim. Ošetrovatelská péče o pacienta: <ul style="list-style-type: none"> - s cévní mozkovou příhodou, - s epilepsií, se záchvatovými stavy, - se zánětlivým onemocněním nervové soustavy, - s roztroušenou sklerózou, - s Parkinsonovou chorobou, - s kvantitativní poruchou vědomí. 	
Ošetrovatelská péče v psychiatrii	<ul style="list-style-type: none"> - úseky práce na psychiatrickém oddělení, charakter práce praktické sestry, vybavení, léčebný režim. Ošetrovatelská péče o pacienta: <ul style="list-style-type: none"> - se schizofrenií, - s psychózou, - s depresí, - s duševními poruchami vyvolanými užíváním psychoaktivních látek, - s různými typy závislostí. 	20
Ošetrovatelská péče v geriatrii	<ul style="list-style-type: none"> - charakteristika fyziologického stáří, - biologické, psychické a sociální změny ve stáří, - podpora zdravého stárnutí, - zvláštnosti klinického obrazu, - geriatrické syndromy, - ošetrovatelská péče o geriatrického pacienta, - zvláštnosti seniorů v interním, chirurgickém, urologickém a gynekologickém ošetrovatelství, - práce praktické sestry v zařízeních pro seniory. 	25
Paliativní péče	<ul style="list-style-type: none"> - vymezení a dělení paliativní péče, - ošetrovatelská péče o klienty v terminálním stadiu, - doprovázení, péče o zemřelého, - zvláštnosti komunikace s pozůstalými, - etické aspekty paliativní péče. 	25
Komunitní péče a praktické lékařství	<ul style="list-style-type: none"> - specifika práce praktické sestry v terénu, v komunitních centrech, v léčebných ústavech a dětských zařízeních, v zařízeních sociálních 	25

	<p>péče,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ošetřovatelská péče u dospělých v domácí péči, - spolupráce s rodinou, - náplň práce praktické sestry v ambulanci praktického lékaře, vedení dokumentace, - návštěvní a preventivní péče, - zdravotně výchovná činnost v ordinaci praktického lékaře. 	
<p>Ošetřovatelská péče ve stomatologii a vybraných oborech</p>	<ul style="list-style-type: none"> - úseky práce na stomatologickém oddělení, charakter práce, vybavení, léčebný režim, - symptomatologie a vyšetřovací metody ve stomatologii, - preventivní postupy ve stomatologii, - základní a speciální pomůcky pro ústní hygienu, - předoperační příprava a pooperační péče ve stomatologii. <p>Ošetřovatelská péče o pacienta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - s parodontitis, - s nádorem spodiny ústní a jazyka, - s poraněním čelistních kostí a zubů. <p>Specifika ošetřovatelské péče na vybraných odborných odděleních (např. infekčním, očním, otorinolaryngologickém, dermatovenerologickém, onkologickém aj.).</p>	<p>25</p>
<p>Výsledky vzdělávání</p>	<p>Absolvent/ka bude po absolvování OM 14 znát:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteristické klinické stavy a onemocnění z hlediska ošetřovatelské péče a potřeb pacientů, • jednotlivé klinické stavy, jejich etiologii a klinické příznaky, • diagnostiku a léčbu související s jednotlivými klinickými stavy, • individuální odlišnosti potřeb zdravého a nemocného dítěte a možnosti jejich uspokojování, • specifika v péči o zdraví ženy podle věku, • specifika v péči o pacienty s psychickými poruchami, • charakteristické principy onkologické a paliativní péče, • specifika a zvláštnosti péče o geriatrické pacienty, • podstatu komunitní péče a fungování systému zdravotní péče 	

MZ ČR		Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA
	<p>v praktickém lékařství a stomatologii,</p> <ul style="list-style-type: none"> specifika péče o pacienta na vybraných odborných odděleních (např. na očním, onkologickém, dermatovenerologickém, otorinolaryngologickém, infekčním, aj.). <p>Absolvent/ka bude připraven/a na tyto praktické činnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> orientačně zhodnotit aktuální stav pacienta a podílet se na ošetrovatelské péči, uplatňuje holistické pojetí člověka v ošetrovatelství. 	
Způsob ukončení modulu	Hodnocení úrovně dosažených výsledků vzdělávání – písemný test a ústní zkouška.	

3.1.15 Učební osnova odborného modulu 15

Odborný modul – OM 15	Odborná ošetrovatelská praxe v akreditovaných zařízeních	
Rozsah modulu	600 hodin	
Anotace modulu	<p>Odborná praxe je koncipována jako praktický předmět pro poskytování komplexní ošetrovatelské péče a umožňuje účastníkům kvalifikačního kurzu získat praktické dovednosti v souladu s kompetencemi praktické sestry. Uskutečňuje se podle plánu odborné praxe na pracovištích poskytujících zdravotní služby, pod odborným vedením školitele odborné praxe.</p> <p>Výkony se plní v akreditovaném zařízení při poskytování zdravotní péče v přímém kontaktu se zdravými a nemocnými jedinci. Je-li to nezbytné, lze splnění výkonů nahradit simulací, a to v maximálním rozsahu 1/3 ze stanoveného počtu.</p>	
Cíl modulu	Cílem je získání, prohloubení a upevnění dovedností a návyků potřebných pro kvalitní a bezpečné poskytování zdravotní péče a souvisejících činností v rozsahu kompetencí praktické sestry, které jsou stanoveny vyhláškou č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.	
Pracoviště odborné ošetrovatelské praxe	<p>Typy pracoviště. Ambulantní, jednodenní, lůžková, domácí zdravotní péče.</p> <p>Odborná ošetrovatelská praxe je organizována jako souvislý blok a probíhá na akreditovaných pracovištích pod dohledem a odborným vedením školitele. Školitel potvrdí absolvovanou praxi do Záznamu odborné praxe, který vyhotoví akreditované zařízení realizující vzdělávací program.</p>	
Obsahové zaměření	Realizace odborné ošetrovatelské praxe probíhá na níže uvedených pracovištích v doporučeném minimálním rozsahu. Odbornou ošetrovatelskou praxi může účastník realizovat až po absolvování teoretické části vztahující se k danému oddělení.	
	Interní oddělení	120 hodin

	Chirurgické oddělení včetně ortopedie	120 hodin
	Gynekologicko-porodnické oddělení	32 hodin
	Dětské oddělení	40 hodin
	Lůžková zdravotnická zařízení hospicového typu nebo zdravotnická zařízení následné nebo dlouhodobé lůžkové péče	80 hodin
	Neurologické oddělení	40 hodin
	Psychiatrické oddělení	24 hodin
	Onkologické oddělení a paliativní péče	24 hodin
	Rehabilitační oddělení	24 hodin
	Pracoviště praktického lékaře a komunitní péče	24 hodin
	Pracoviště zubního lékaře	24 hodin
	Pracoviště poskytovatele pobytových zařízení sociální péče poskytujících zdravotní péči	24 hodin
	Pracoviště dle vlastního výběru	24 hodin

Seznam výkonů odborné ošetrovatelské praxe	Minimální počet
Seznámit se s provozem výukového pracoviště a důležitými kontaktními údaji	1x (na každém výukovém pracovišti)
Seznámit se s organizačními a metodickými pokyny pracoviště	1x (na každém výukovém pracovišti)
Seznámit se s vybavením pracoviště a pracovními postupy na ošetrovatelské jednotce	1x (na každém výukovém pracovišti)
Seznámit se s požadavky BOZP, PO	1x (na každém výukovém pracovišti)
Seznámit se s harmonogramem práce oddělení	1x (na každém výukovém pracovišti)
Seznámit se s léčebným a organizačním řádem a právy pacientů	1x (na každém výukovém pracovišti)
Seznámit se s lékařskou a ošetrovatelskou dokumentací	30x
Komunikovat s personálem, rodinou, pacientem	200 x
Podílet se na ošetrovatelské péči v ošetrovatelském procesu	300x
Úklid a dezinfekce ošetrovací jednotky	30x
Dezinfekce a sterilizace, případně příprava pomůcek ke sterilizaci	30x
Péče o prostředí pacienta	30x
Prevence infekcí spojených s poskytováním zdravotní péče	30x
Péče o pohodlí, spánek, odpočinek a aktivitu pacienta	30x
Úprava lůžka a okolí, manipulace s prádlem	150x
Hygienická péče o vlasy, kůži, nehty, dutinu ústní	100x
Hygienická koupel na lůžku	50x
Prevence vzniku opruzenin a dekubitů	50x

Prevence imobilizačního syndromu	50x
Polohování pacienta	50x
Koupel dítěte staršího 6 let	10x
Podávání stravy dítěti staršímu 6 let	10x
Podávání stravy pacientovi dle pohybového režimu a stupně sebedpěče	60x
Prevence dehydratace pacienta	100x
Dodržování hygienických zásad při přípravě stravy a manipulaci s jídlem	60x
Sledování diurézy, barvy a zápachu moči	30x
Péče o inkontinentního pacienta	20x
Péče o permanentní močový katétr	20x
Sledování odchodu stolice a plynů	30x
Nácvik defekace u ležících pacientů	5x
Péče o pacienta se zácpou a průjmem	20x
Provedení očistného klyzma pacientům starším 10 let	5x
Upevňovat hygienické návyky u dětí starších 6 let	3x
Měření fyziologických funkcí a jejich orientační vyhodnocení	20x
Měření tělesné hmotnosti, výšky, tělesných obvodů a jejich záznam	10x
Aplikace tepla a chladu	10x
Přejímání a uložení léčiv	10x
Podávání léčivých přípravků perorální formou (p.o.), intramuskulární formou (i.m.) subkutánní formou (s.c.)	30x

Doprovod pacienta na vyšetření a ošetření	10x
Provedení základní ošetrovatelské péče o pacienta v terminálním stádiu	10x
Úprava těla zemřelého	5x
Kapilární odběr krve	10x
Venózní odběr krve	50x
Asistence při odběru krve z centrálního žilního katetru (CŽK)	5x
Odběr moče na vyšetření	20x
Odběr moče z permanentního močového katetru (PMK)	10x
Odběr stolice na vyšetření	10x
Odběr sputa	5x
Výtěry/stěry	5x
Předoperační příprava	10x
Příprava premedikace	10x
Pooperační sledování	10x
Hodnocení rány	10x
Převaz aseptické rány	10x
Převaz septické rány	10x
Převaz chronické rány	10x
Péče o drén/drenáže	3x
Ošetření periferní kanyly	5x
Ošetření CŽK	5x
Asistence při sternální punkci	1x

<i>MZ ČR</i>	Vzdělávací program kvalifikačního kurzu PRAKTICKÁ SESTRA
Asistence při hrudní punkci	1x
Asistence při břišní punkci	1x
Asistence při punkci kloubu	1x
Asistence při lumbální punkci	3x
Odsávání sekretů z dýchacích cest	5x
Příprava pacienta k endoskopickým vyšetřením	5x

Seznam výkonů odborné praxe předloží účastník školiteli příslušného pracoviště. Školitel absolvovanou praxi potvrdí do Záznamu odborné praxe.

4 Hodnocení účastníka v průběhu kvalifikačního vzdělávání

Školitel vede vzdělávání účastníka, vypracovává studijní plán a plán plnění praktických výkonů, které má účastník kvalifikačního vzdělávání v průběhu přípravy absolvovat a průběžně prověřuje jeho znalosti, vědomosti a dovednosti. Lektor přednáší danou část vzdělávacího programu a prověřuje teoretické znalosti účastníka vzdělávání.

Odborná praxe v akreditovaných zařízeních probíhá pod vedením přiděleného školitele, který je zaměstnancem daného pracoviště. Školitel pravidelně a průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti účastníka kvalifikačního vzdělávání a potvrzuje splnění předepsaných výkonů do Záznamu odborné praxe, který vyhotoví akreditované zařízení realizující vzdělávací program. Podmínkou pro přihlášení k závěrečné zkoušce je splnění všech požadavků stanovených tímto vzdělávacím programem a absolvování modulů, které jsou v tomto vzdělávacím programu označeny jako povinné.

5 Profil absolventa

Absolvent akreditovaného kvalifikačního kurzu Praktická sestra bude připraven poskytovat nebo zajišťovat bez odborného dohledu a bez indikace a v souladu s diagnózou stanovenou lékařem nebo zubním lékařem základní ošetrovatelskou péči a podílet se pod odborným dohledem nebo přímým vedením všeobecné sestry, dětské sestry nebo porodní asistentky na poskytování specializované nebo vysoce specializované ošetrovatelské péče.

5.1 Charakteristika profesních kompetencí, pro které absolvent kvalifikačního vzdělávání získal způsobilost

Absolvent kurzu získává odbornou způsobilost k výkonu nelékařského zdravotnického povolání praktická sestra. Praktická sestra vykonává činnosti podle § 3 odst. 1 a podle § 4a a podle § 40 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 55/2011 Sb.

Podle § 4a vyhlášky č. 55/2011 Sb.:

(1) Praktická sestra vykonává činnosti podle § 3 odst. 1 a dále bez odborného dohledu a bez indikace a v souladu s diagnózou stanovenou lékařem nebo zubním lékařem poskytuje nebo zajišťuje základní ošetrovatelskou péči. Při tom zejména může:

- a) sledovat fyziologické funkce za použití zdravotnických prostředků a získané informace zaznamenávat do dokumentace,
- b) pozorovat a zaznamenávat fyzický a psychický stav pacienta a schopnost příjmu potravy,
- c) provádět komplexní hygienickou péči, včetně prevence proleženin,
- d) rozdělovat stravu pacientům podle diet a dbát na jejich dodržování, dohlížet na dodržování pitného režimu, sledovat bilanci tekutin, pečovat o vyprazdňování,
- e) aplikovat zábaly, obklady, léčivé koupele, teplé a studené procedury,
- f) provádět sociální aktivizaci zejména v rámci péče o seniory,
- g) pečovat o zajištění psychické pohody, pocitu jistoty, bezpečí a sociálního kontaktu,
- h) vykonávat činnosti při zajištění herních aktivit dětí,
- i) provádět ve spolupráci s fyzioterapeutem, ergoterapeutem, všeobecnou sestrou, dětskou sestrou a porodní asistentkou rehabilitační ošetřovatelství, zejména polohování, posazování, základní pasivní, dechová a kondiční cvičení, nácvik sebeobsluhy s cílem zvyšování soběstačnosti pacienta a metody bazální stimulace s ohledem na prevenci a nápravu poruch funkce, včetně prevence dalších poruch vyplývajících ze snížené mobility nebo imobility,
- j) sledovat poruchy celistvosti kůže,
- k) pečovat o močové katetry pacientů starších 3 let; péči o močové katetry pacientů se rozumí zejména hygiena genitálu, dezinfekce katetru, výměna močového sáčku,
- l) ošetřovat periferní žilní vstupy,
- m) zajišťovat činnosti spojené s přijetím, přemístováním a propuštěním pacientů,
- n) poskytovat a zajišťovat psychickou podporu umírajícím a jejich blízkým a po stanovení smrti lékařem zajišťovat péči o tělo zemřelého a činnosti spojené s úmrtím pacienta,
- o) vykonávat činnosti při přejímání, kontrole, manipulaci a uložení léčivých přípravků,
- p) vykonávat v rozsahu své odborné způsobilosti činnosti při přejímání, kontrole, manipulaci a uložení zdravotnických prostředků a prádla, jejich dezinfekci a sterilizaci a zajištění jejich dostatečné zásoby,
- q) vykonávat činnosti při zajišťování stálé připravenosti pracoviště včetně věcného a technického vybavení a funkčnosti zdravotnických prostředků.

(2) Praktická sestra může vykonávat bez odborného dohledu na základě indikace lékaře nebo zubního lékaře jednoduché výkony při poskytování zdravotní péče; zejména může:

- a) podávat léčivé přípravky¹⁰⁾ s výjimkou radiofarmak; léčivé přípravky nemůže podávat formou nitrožilní injekce, infuzí nebo aplikací do epidurálních katetrů a dále u dětí do 3 let věku formou intramuskulární injekce,
- b) provádět odsávání sekretů z horních cest dýchacích u pacientů při vědomí starších 10 let a zajišťovat jejich průchodnost,
- c) zavádět a udržovat inhalační a kyslíkovou terapii,
- d) odebírat kapilární a žilní krev a jiný biologický materiál,
- e) provádět vyšetření biologického materiálu získaného neinvazivní cestou a kapilární krve,
- f) provádět ošetření nekomplikovaných chronických ran, ošetřovat stomie,
- g) podávat potraviny pro zvláštní lékařské účely⁴⁴⁾.

(3) Praktická sestra pod odborným dohledem zubního lékaře může:

- a) zpracovávat dentální materiály v ordinaci,
- b) vykonávat činnost zubní instrumentářky podle § 40 odst. 1 písm. c).

(4) Při poskytování specializované ošetrovatelské péče může praktická sestra pod odborným dohledem všeobecné sestry, dětské sestry nebo porodní asistentky vykonávat činnosti podle odstavce 1 písm. a) až l), p) a q).

(5) Při poskytování vysoce specializované ošetrovatelské péče může praktická sestra pod přímým vedením všeobecné sestry se specializovanou způsobilostí, dětské sestry se specializovanou způsobilostí nebo porodní asistentky se specializovanou způsobilostí v oboru vykonávat činnosti podle odstavce 1 písm. a) až l), p) a q).

¹⁰⁾ Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴⁾ Vyhláška č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 3 odst. 1 vyhlášky č. 55/2011 Sb. praktická sestra

(1) bez odborného dohledu a bez indikace v rozsahu své odborné způsobilosti:

- a) poskytuje zdravotní péči v souladu s právními předpisy a standardy,
- b) dbá na dodržování hygienicko-epidemiologického režimu v souladu s právními předpisy upravujícími ochranu veřejného zdraví,
- c) provádí zápisy do zdravotnické dokumentace a další dokumentace vyplývající z jiných právních předpisů, pracuje s informačním systémem poskytovatele zdravotních služeb,
- d) poskytuje pacientovi informace v souladu se svou odbornou způsobilostí, případně pokyny lékaře, zubního lékaře, farmaceuta, klinického psychologa nebo klinického logopeda,
- e) podílí se na praktickém vyučování ve studijních oborech k získání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání uskutečňovaných středními školami a vyššími odbornými školami, v akreditovaných zdravotnických studijních programech k získání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání uskutečňovaných vysokými školami v České republice a ve vzdělávacích programech akreditovaných kvalifikačních kurzů,
- f) podílí se na přípravě standardů,
- g) motivuje a edukuje jednotlivce, rodiny a skupiny osob k přijetí zdravého životního stylu a k péči o sebe,
- h) podílí se na zajištění zapracování nově nastupujících zdravotnických pracovníků,
- i) provádí opatření při řešení následků mimořádné události nebo krizové situace.

Podle § 4 odst. 3 písm. b) v souladu s § 40 odst. 1 písm. c) praktická sestra pod odborným dohledem zubního lékaře může

c) vyvolávat RTG snímky.

6 Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť

Vzdělávací program uskutečňuje akreditované zařízení. Akreditovaným zařízením je poskytovatel zdravotních služeb, jiná právnická osoba nebo fyzická osoba, kterým ministerstvo zdravotnictví udělilo akreditaci

v souladu s § 45 odst. 1 písmeno b) zákona č. 96/2004 Sb. Udělením akreditace se získává oprávnění k uskutečňování vzdělávacího programu akreditovaného kvalifikačního kurzu.

6.1 Akreditovaná zařízení a pracoviště

Personální zabezpečení	<p>Odborný garant odpovídá za odbornou úroveň vzdělávacího programu, koordinuje obsahovou přípravu vzdělávacího programu, dohlíží na kvalitu jeho uskutečňování, vyhodnocuje a rozvíjí jej.</p> <p>Odborným garantem může být pracovník, který získal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odbornou způsobilost všeobecné sestry, dětské sestry nebo porodní asistentky a s výkonem povolání v délce nejméně 3 let nebo • odbornou kvalifikaci oboru učitelství odborných předmětů pro zdravotnické školy s výkonem povolání v délce nejméně 3 let. <p>Lektorem teoretické části vzdělávacího programu je osoba, jejíž odbornost odpovídá přednášené problematice, která je v pracovně právním nebo obdobném smluvním vztahu k akreditovanému zařízení, a přednáší danou část vzdělávacího programu a prověřuje teoretické znalosti účastníka vzdělávání.</p> <p>Lektorem teoretické části může být zdravotnický pracovník, který získal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odbornou způsobilost všeobecné sestry, dětské sestry nebo porodní asistentky podle zákona č. 96/2004 Sb. a má specializovanou způsobilost nebo zvláštní odbornou způsobilost, která odpovídá tématu uvedenému ve vzdělávacím programu, nebo • odbornou způsobilost všeobecné sestry, dětské sestry nebo porodní asistentky s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, nebo • odbornou způsobilost lékaře, nebo lékaře se specializací, která odpovídá zaměření tématu ve vzdělávacím programu, nebo • odbornou způsobilost zdravotně-sociální pracovník s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, nebo • odbornou způsobilost fyzioterapeut s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, nebo • odbornou způsobilost ergoterapeut s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, nebo • odbornou způsobilost nutriční terapeut s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, nebo • odbornou způsobilost psycholog nebo psycholog ve zdravotnictví a s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, nebo • odbornou způsobilost zdravotnický záchranář s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, • sociální pracovník s výkonem povolání v délce nejméně 3 roky, nebo • osoba s jinou kvalifikací, jejíž odbornost odpovídá přednášené problematice, a s výkonem povolání v délce nejméně 1 roku. <p>Školitelem se rozumí zaměstnanec akreditovaného zařízení ve smyslu zákona č. 96/2004 Sb., který průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti účastníka vzdělávání a vypracovává studijní plán a plán plnění výkonů.</p> <p>Školitelem odborné praxe může být zdravotnický pracovník, který získal:</p>
-------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • odbornou způsobilost všeobecné sestry, dětské sestry nebo porodní asistentky a má specializovanou způsobilost, nebo • odbornou způsobilost všeobecné sestry, dětské sestry nebo porodní asistentky a s výkonem povolání v délce nejméně 3 let.
Věcné a technické vybavení	<p>Pro teoretickou část vzdělávacího programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • standardně vybavená učebna s PC a dataprojektorem a s možností přístupu k internetu, • modely a simulátory potřebné k výuce praktických dovedností, modely a simulátory k výuce neodkladné resuscitace u dospělých a dětí, které signalizují správnost postupu, • pomůcky k praktickým nácvikům rehabilitačního ošetřování, • přístup k odborné literatuře, včetně el. databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení), možnosti podpory teoretické výuky pomocí e-learningu. <p>Pro praktickou část vzdělávacího programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pracoviště pro výuku odborné praxe v akreditovaném zařízení je vybaveno podle právních předpisů upravujících věcné a technické vybavení.
Organizační a provozní požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více akreditovaných zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu akreditované zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil. • Akreditované zařízení na realizaci vzdělávacího programu musí splňovat povinnosti akreditovaných zařízení podle § 50 zákona č. 96/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů a vést dokumentaci o vzdělávání v souladu s § 50 odst. 1 písmeno e) ve znění pozdějších předpisů.

7 Seznam povinné literatury a doporučených zdrojů

Povinná literatura

1. BUŽGOVÁ, R. *Paliativní péče ve zdravotnických zařízeních: potřeby, hodnocení, kvalita života*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. 168 s. ISBN 978-80-247-5402-4.
2. BUŽGOVÁ, R. a kol. *Dětská paliativní péče*. 1. vyd. Praha: Grada, 2019. 237 s. ISBN 978-80-271-0584-7.
3. ČOUPKOVÁ, H. a kol. *Ošetřovatelství v chirurgii I*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2019. 272 s. ISBN 978-80-247-2900-8.
4. DOSBABA, F., D. KŘÍŽOVÁ a M. HARTMAN. *Rehabilitační ošetřování v klinické praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2021. 168 s. ISBN 978-80-271-1050-6.
5. DRNKOVÁ, B. *Mikrobiologie, imunologie, epidemiologie a hygiena: pro zdravotnické obory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2019. 134 s. ISBN 978-80-271-0693-6.
6. DYLEVSKÝ, I. *Somatologie pro předmět Základy anatomie a fyziologie člověka*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2019. 307 s. ISBN 978-80-271-2111-3.
7. FRIEDLOVÁ, K. *Bazální stimulace v základní ošetřovatelské péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 168 s. ISBN 978-80-247-1314-4.
8. FRIEDLOVÁ, K. *Bazální stimulace® pro pečující, terapeuty, logopedy a speciální pedagogy: praktická příručka pro pracující v sociálních službách, dlouhodobé péči a ve speciálních školách*. 1. vyd. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2015. 202 s. ISBN 978-80-904668-9-0
9. HAMPLOVÁ, D. a kol. *Rodina a zdraví – jejich vzájemné souvislosti*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. 147 s. ISBN 978-80-7419-169-5.
10. HAMPLOVÁ, L. *Mikrobiologie, imunologie, epidemiologie, hygiena pro bakalářské studium a všechny typy zdravotnických škol*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2019. 268 s. ISBN 978-80-7553-729-4.
11. HAMPLOVÁ, L. *Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví: pro střední zdravotnické školy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2020. 144 s. ISBN 978-80-247-5562-5.
12. HAŠKOVCOVÁ, H. *Lékařská etika*. 4. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Galén, 2015. 225 s. ISBN 978-80-7492-204-6.
13. JANÍKOVÁ, E. a R. ZELENÍKOVÁ. *Ošetřovatelská péče v chirurgii pro bakalářské a magisterské studium*. 1. vyd. Praha: Portál, 2013. 249 s. ISBN 978-80-247-4412-4.
14. JELÍNKOVÁ, I. *Klinická propedeutika pro střední zdravotnické školy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 160 s. ISBN 978-80-247-5093-4.
15. JIRÁK, R. a kol. *Gerontopsychiatrie*. 1. vyd. Praha: Galén 2013. 348 s. ISBN 978-80-7262-873-5.
16. KELNAROVÁ, J. a kol. *Ošetřovatelství pro střední zdravotnické školy – 1. ročník*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2015. 240 s. ISBN 978-80-247-5332-4.
17. KELNAROVÁ, J. a kol. *Ošetřovatelství pro střední zdravotnické školy – 2. ročník. 1. díl*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2016. 173 s. ISBN 978-80-247-5331-7.
18. KELNAROVÁ, J. a kol. *Ošetřovatelství pro střední zdravotnické školy – 2. ročník. 2. díl*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2016. 245 s. ISBN 978-80-247-5330-0.
19. KELNAROVÁ, J. a kol. *První pomoc II: pro studenty zdravotnických oborů*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2013. 180 s. ISBN 978-80-247-4200-7.
20. KELNAROVÁ, J. a E. MATĚJKOVÁ. *Psychologie a komunikace pro zdravotnické asistenty – 4. ročník*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2014. 144 s. ISBN 978-80-247-5203-7.
21. KLÍMA, J. *Pediatric pro nelékařské zdravotnické obory*. 1. vyd. Praha: Grada, 327 s. 2016. ISBN 978-80-247-5014-9.
22. KŘIVÁNKOVÁ, M. *Somatologie*. 2. dopl. vyd. Praha: Grada, 2019. 2 sv. ISBN 978-80-271-0695-0, 978-80-271-0694-3.

23. LIBOVÁ, L., H. BALKOVÁ a M. JANKECHOVÁ. *Ošetrovatelský proces v chirurgii*. 1. vyd. Praha: Grada, 2019. 162 s. ISBN 978-80-271-2466-4.
24. MAČÁK, J., J. MAČÁKOVÁ a J. DVOŘÁČKOVÁ. *Patologie*. 2. dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 347 s. ISBN 978-80-247-3530-6.
25. MALÁ, L. a D. PEŘAN. *První pomoc pro všechny situace: v souladu s evropskými doporučeními 2015*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2016. 182 s. ISBN 978-80-7429-693-2.
26. MAREČKOVÁ, E. a H. REICHOVÁ. *Úvod do lékařské terminologie: základy latiny s přihlédnutím k řečtině* [online]. 7. přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 225 s. ISBN 978-80-210-8699-9.
27. MARKOVÁ, M. *Komunitní ošetrovatelství pro sestry: učební text pro sestry v komunitní péči*. 1. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7013-499-3.
28. MARKOVÁ, M. *Sestra a pacient v paliativní péči*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 128 s. ISBN 978-80-247-3171-1.
29. MELICHERČIKOVÁ, V. *Sterilizace a desinfekce*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Galén, 2015. 174 s. ISBN 978-80-7492-139-1.
30. NAVRÁTIL, L. *Vnitřní lékařství pro nelékařské zdravotnické obory*. 2. zcela přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2017. 559 s. ISBN 978-80-271-0210-5.
31. ONDRIOVÁ, I. *Etické problémy a dilemata v ošetrovatelské praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2021. 141 s. ISBN 978-80-271-1696-6.
32. PETR, T. a E. MARKOVÁ. *Ošetrovatelství v psychiatrii*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 295 s. ISBN 978-80-247-4236-6.
33. PLEVOVÁ, I. *Management v ošetrovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 304 s. ISBN 978-80-247-3871-0.
34. PLEVOVÁ, I. *Ošetrovatelství II*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2019. 198 s. ISBN 978-80-271-0889-3.
35. PLEVOVÁ, I. a M. KACHLOVÁ. *Postupy v ošetrovatelské péči 1. Základní fyzikální vyšetření sestrou, měření fyziologických funkcí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2022. 160 s. ISBN 978-80-271-3032-0.
36. ***PLEVOVÁ, I. a M. KACHLOVÁ. *Postupy v ošetrovatelské péči 2. Bariérová ošetrovatelská péče*. 1. vyd. Praha: Grada, 2022. 112 s. ISBN 978-80-271-1243-2.
37. PLEVOVÁ, I. a R. ZOUBKOVÁ. *Sestra a akutní stavy od A do Z*. 1. vyd. Praha: Grada, 2021. 557 s. ISBN 978-80-271-0890-9.
38. POKORNÁ, A. *Ošetrovatelství v geriatrii*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 193 s. ISBN 978-80-247-4316-5.
39. PROŠKOVÁ, E. A KOL. *Podávání léčivých přípravků v lůžkové péči*. 1. vyd. Praha: Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK v Praze, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-7414-4.
40. PRUDIL, L. *Právo pro zdravotnické pracovníky*. 2. dopl. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 155 s. ISBN 978-80-7552-507-9.
41. SEIDL, Z. *Neurologie pro studium i praxi*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2015. 383 s. ISBN 978-80-247-5247-1.
42. SLEZÁKOVÁ, L. a kol. *Ošetrovatelství pro střední zdravotnické školy I. – Interna*. 2. dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 211 s. ISBN 978-80-247-3601-3.
43. SLEZÁKOVÁ, L. a kol. *Ošetrovatelství pro střední zdravotnické školy II. – Pediatrie, chirurgie*. 2. dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 249 s. ISBN 978-80-247-3602-0.
44. SLEZÁKOVÁ, L. a kol. *Ošetrovatelství pro střední zdravotnické školy III. – Gynekologie a porodnictví, onkologie, psychiatrie*. 2. dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 230 s. ISBN 978-80-247-4341-7.
45. SLEZÁKOVÁ, L. a kol. *Ošetrovatelství pro střední zdravotnické školy IV. – Dermatovenerologie, oftalmologie, ORL, stomatologie*. 2. dopl. vyd. Praha: Grada, 2014. 224 s. ISBN 978-80-247-4342-4.
46. SLEZÁKOVÁ, Z. *Ošetrovatelství v neurologii*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-4868-9.
47. ŠRÁMOVÁ, H. a kol. *Nozokomiální nákazy*. 3. vyd. Praha: Maxdorf, 2013. 400 s. ISBN 978-80-7345-286-5.

48. TRACHTOVÁ, E. *Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu: učební texty pro vyšší zdravotnické školy, bakalářské a magisterské studium, specializační studium sester*. 4. rozš. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2018. ISBN 978-80-7013-590-7.
49. TUČEK, M. a kol. *Hygiena a epidemiologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. 358 s. ISBN 978-80-246-2025-
50. TYRLÍKOVÁ, I. a M. BAREŠ. *Neurologie pro nelékařské obory*. 2. rozš. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2012. 305 s. ISBN 978-80-7013-540-2.
51. UHEREK, P. *Povinná mlčenlivost v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 214 s. ISBN 978-80-7478-476-7.
52. VÁLKOVÁ, L. *Rehabilitace kognitivních funkcí v ošetrovatelské praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. 112 s. ISBN 978-80-247-5571-7.
53. VÁLKOVÁ, M. *Dlouhodobá péče v ošetrovatelství*. 1. vyd. Praha: Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, 2015. 75 s. ISBN 978-80-87023-44-0.
54. VORLÍČEK, J. a kol. *Klinická onkologie pro sestry*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 448 s. ISBN 978-80-247-3742-3.
55. VYTEJČKOVÁ, Renata a kol. *Ošetrovatelské postupy v péči o nemocné I: obecná část*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 228 s. ISBN 978-80-247-3419-4.
56. VYTEJČKOVÁ, Renata a kol. *Ošetrovatelské postupy v péči o nemocné II: speciální část*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 272 s. ISBN 978-80-247-3420-0.
57. VYTEJČKOVÁ, Renata a kol. *Ošetrovatelské postupy v péči o nemocné III: speciální část*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. 303 s. ISBN 978-80-247-3421-7.
58. ZACHAROVÁ, E. *Komunikace v ošetrovatelské praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016. 121 s. ISBN 978-80-271-0156-6.
59. ZACHAROVÁ, E. *Zdravotnická psychologie: teorie a praktická cvičení*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2017. 264 s. ISBN 978-80-271-0155-9.
60. ZÍTKOVÁ, M. *Ošetrovatelství v hematologii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Lékařská fakulta, 2016. 108 s. ISBN 978-80-210-8264-9.
61. *Doporučené postupy ERC 2015* [online]. In: Hradec Králové: Česká resuscitační rada – Czech Resuscitation Council, © 2021. [cit. 2021-73-13]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/ke-stazeni>
62. *Zákony a vyhlášky v platném znění týkající se výkonu povolání praktické sestry a podmínek poskytování zdravotních služeb*.

Doporučená literatura

1. KASPER, H. *Výživa v medicíně a dietetika*. 1. české vyd. Praha: Grada, 2015. 572 s. ISBN 978-80-247-4533-6.
2. KŘÍŽOVÁ, J. a kol. *Enterální a parenterální výživa*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Mladá fronta, 2019. 151 s. ISBN 978-80-204-5009-8.
3. PRUDIL, L. *Právo pro zdravotnické pracovníky*. 2. dopl. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 155 s. ISBN 978-80-7552-507-9.
- 6 ZLÁMAL, J. a kol. *Základy managementu pro posluchače zdravotnických oborů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. 108 s. ISBN 978-80-7402-157-2.